

collega prof. mr. D. H. Westra òf de president van de Utrechtse rechtbank, mr. H. M. Fruin, secretaris-generaal van justitie zou worden: die twee NSB'ers achtte hij beiden daarvoor niet voldoende capabel.

Per 1 juli '41 aanvaardde hij zijn nieuwe functie – in stilte: een plechtige installatie die zich tot een NSB-demonstratie ontwikkeld zou hebben, wees hij af. Hij voorzag trouwens dat hij aan heel wat druk van NSB-zijde blootgesteld zou worden; daar wilde hij weerstand aan bieden. Op dat punt had hij zich bij voorbaat van de steun van *Generalkommissar* Wimmer verzekerd. Wimmer had slechts één beperking gemaakt: ‘*Nur kein Krach mit Herrn Mussert!*’¹

‘Hoewel wellicht overbodig, moge ik u’, zo schreef hem op de dag van zijn ambtsaanvaarding Goedewaagens raadadviseur ir. W. L. Z. van der Vegte,

‘de raad geven, dat u zich direct omringt door trouwe medewerkers, daar anders al uw daden gesaboteerd worden. We hebben ervaringen te over op andere departementen. Vanaf de bode tot de chef van het kabinet moeten vertrouwde krachten zijn; liefst kameraden.’²

Schrieke voelde daar niet voor. Dat was zijn ambtenaren (die, voor hij hun chef werd, haastig het departementsarchief ‘gezuiverd’ hadden) bijzonder welkom. Zij gingen hem in menig opzicht waarderen: Schrieke werkte vlug, hij liet hun een ruime mate van zelfstandigheid, hij weigerde NSB-propaganda (muurkranten bijvoorbeeld) tot het departement en de daaronder ressorterende diensten toe te laten en hij was voor elke pressie in de richting van het niet-vervolgen van NSB'ers die met de strafwet in aanraking gekomen waren, ongevoelig. In de praktijk was hij, bedachtzaam als hij was, vaak geen scherpplijper – op ideologisch terrein wèl. Zijn abstracte waardering voor het nationaal-socialisme kende nauwelijks grenzen en hij verstond het, die waardering vrij te houden van elke confrontatie met wat het door hem geprezen stelsel reël betekende. Het nationaal-socialisme mocht er zich, meende hij, ‘in tegenstelling tot zijn tegenstanders op beroemen dat het er krachtig naar heeft gestreefd en er zeker beter in geslaagd is om in zijn praktijk eer en menselijkheid naar vermogen hoog te houden’ – die uitspraak publiceerde Schrieke in de lente van '44, na bijna vier jaar bezetting.³ Hij was dus niet alleen doof maar, zou men kunnen zeggen, ook blind. Beter misschien: hij had de normen van de vijand, van de bezetter,

¹ A.v., p. 22. ² Brief, 1 juli 1941, van W. L. Z. van der Vegte aan J. J. Schrieke (Doc I-1745, a-2). ³ J. J. Schrieke: *Bezet Nederland en het Haagse Landoorlogreglement*, p. 8.